

N:o 22.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 April 1873, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om indragning af Kongl. Krigshofrätten m. m.

Efter omförmälan af en af Herr P. Gummesson väckt motion, »att Riksdagen ville genom skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke indragning af Kongl. Krigshofrätten äfvensom i fredstid af alla krigsrätter samt vid arméen och flottan anställde auditörer och vice auditörer efter innevarande års slut må kunna ega rum, så att derefter Krigshofrättens göromål öfverflyttas på de öfriga Hofrätterna och de mål som hittills varit handlagda af krigsrätt komma att vid hvarje orts allmänna underrätt behandlas, men auditörens göromål i öfrigt öfvertagas af regementsskrifvare», hade Utskottet uti sitt Utlåtande N:o 7 på anförda skäl hemställt, att Riksdagen ville genom skrifvelse hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke indragning af Kongl. Krigshofrätten kunde ega rum och dess göromål öfverflyttas på öfriga Hofrätter, men att den öfriga delen af motionen för närvarande icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Vid föredragning i Kammaren af detta Utlåtande, blef detsamma till Utskottets förnyade behandling återremitteradt.

De talare, som inom Kammaren påyrkat återremiss, synas hafva afsett, att Utskottet skulle komma i tillfälle att närmare utreda, huruvida icke skäl kunde förefinnas för aflåtande till Kongl. Maj:t af en underdånig skrifvelse uti hela den utsträckning, som motionären föreslagit, och desse talare hafva dervid hufvudsakligen utgått från den åsigt, att samma skäl, som Utskottet uti förra Utlåtandet anført för sin hemställan om indragning af Krigshofrätten, lika mycket borde gälla för indrag-

ning jemväl af krigsrätterna, nemligen att, i samma mån landets försvar på ett mera folkligt sätt anordnas, militärlagstiftningen äfven borde blifva mera medborgerlig, samt att en domstol, som ställer en klass af medborgare utom det öfriga samhället, icke kan i princip godkännas.

Till en början vill Utskottet anföra: att enligt 1798 års krigsartiklar, som med åtskilliga, tid efter annan, skedda ändringar voro gällande till år 1868, voro krigsdomstolar behörige att upptaga alla brott och förseelser, begångna af krigsman i tjänst eller under tjänstgöring, således äfven sådana som begingos mot allmän lag af samlad trupp, äfvensom sådana mål, deruti enskilda personer voro angifna för delaktighet i brott, begånget af militär. Enligt den nya lagen för krigsmakten af sistnämnde år, är deremot krigsdomstols behörighet inskränkt till endast de fel, som begås i tjänsten eller äro af beskaffenhet att endast efter militära förhållanden kunna bedömas. Vidare äro från krigsdomstols kompetens borttagna sådana brott mot allmän lag, som begås af krigsman mot enskilda, såvida ej brottet innefattar tjänstefel, likasom ingen utom krigsmakten skall af krigsdomstol dömas för delaktighet med krigsman uti brott.

Ytterligare äro från krigsrätts handläggning undantagne alla mindre öfverträdelser mot strafflagen för krigsmakten, hvilka enligt Kongl. disciplinstadgan för krigsmakten den 11 Juni 1868 tillkommer vederbörande befälhafvare att belägga med straff, som får bestämmas för officerare till vaktarrest högst sextio dagar, för underofficerare till vaktarrest högst femton dagar eller arrest vid vatten och bröd högst tio dagar, samt likaledes för manskapet till arrest vid vatten och bröd eller mörk arrest högst tio dagar.

Af det nu anförda torde framgå, att ett mycket ringa antal lagskipningsmål återstår för krigsrätterna, som nu äro: regementskrigsrätt vid hvarje af de till arméén hörande regementen, stationskrigsrätt vid hvarje af sjöförsvarets stationer, garnisonskrigsrätt i garnisonsort och fältskykrigsrätt för afdelning af krigsmakt, som är i fält, hvilka krigsrätter hvar för sig utgöras af fyra militärledamöter samt en auditor, och att denne sistnämnde såsom domare icke har någon nämnvärd sysselsättning.

Ehuru Utskottet, vid öfvervägande af denna fråga, å ena sidan icke förbisett, att pröfningen af de återstående krigsrättsmålen stundom kan erfordra särskilda tekniska insigter, äfvensom fördelen af den skyndsammare behandling målen kunna erhålla vid krigsrätterna, än som uti vissa fall kan blifva förhållandet, om de skola pröfvas vid civila domstolar, hvarföre ock Utskottet uti sitt förra Utlåtande kommit till det slut, att den del af motionen, som afser krigsrätternas indragning, för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, så vill å andra sidan Utskottet likväl icke förneka giltigheten af de skäl, som för krigsdomstolarnes indragning och krigsrättsmålen öfverflyttande till civila domstolar uttalades i Kammaren af dem, som påyrkat återremiss af denna fråga till Utskottet.

Sedan numera hvarje vapenför medborgare uti viss mån tillhör krigsmakten,

så torde det uti princip ostridigt vara riktigast, att jemväl alla krigsmål pröfvas af allmänna domstolar. Och då hvarje domare måste hafva undergått examen jemväl uti krigslagfarenhet, så torde krigsrättsmål lika väl som andra tvistemål kunna vid de allmänna domstolarne pröfvas; ty äfven om man fasthåller den åsigt, att tekniska kunskaper ofta nog kunna erfordras för bedömande af krigsrättsmål, så torde detta behof kunna anses blifva tillräckligt tillgodosedt, derest vid domstolen en sakkunnig militär meddelade erforderliga tekniska upplysningar till ledning för domarens pröfning, Det gifves många andra fall, der domarens pröfning uti viss mån måste grundas på en teknisk utredning. Så förekomma t. ex. egodelningsrättsmål, der tillkallad landtmätare meddelar tekniska upplysningar utan att deltaga uti besluten. I åtskilliga saker ingå tvisteämnen, som ej kunna pröfvas utan upplysning af läkare, med flera andra tvister, som tarfva belysning af fackmän, utan att desse derföre behöfva ingå som ledamöter i den pröfvande domstolen. Genom de numera uti flera domsagor of-tare återkommande tingssammanträden, torde också krigsrättsmålen öfverflyttande till allmänna domstolar under fredstid vara väsendtligt underlättadt.

Då det sålunda vill synas, som inga öfvervinneliga hinder förefinnas för att till allmänna domstolar förflytta alla mål, som nu tillhöra krigsdomstolar, men det deremot är uppenbart, att både Krigshofrätten och auditörer uti krigsrätterna hafva alltför ringa sys-selsättning af sina befattningar, och enär indragning af sådana tjänster, hvilka ej åt sina inne-hafvare medföra full sysselsättning, samt fördelning af dessa göromål å andra tjänstemän, hvarigenom besparing tillskyndas statsverket, länge utgjort föremål för Riksdagens uttalanden, får Utskottet, under åberopande i öfrigt af sitt yttrande i afseende på Krigshofrätten uti förra Utlåtandet, och hvad i anledning af samma Utlåtande i dess helhet under diskussionen i Kammaren anförts, nu vördsamt hemställa:

att Riksdagen ville genom skrifvelse hos Kongl. Maj:t i under-dånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke indragning af såväl Kongl. Krigshofrätten, som jemväl under fredstid af alla krigsrätter, samt vid arméen och flottan anställde auditörer må ega rum, så att derefter Kongl. Krigs-hofrättens göromål öfverflyttas på de öfriga Hofrätterna, och de mål, som hittills varit handlagda af krigsrätt, komma att vid hvarje orts allmänna underrätt behandlas, men auditörens göromål i öfrigt öfvertagas af regementsskrifvarne.

På Utskottets vägnar:

C. M. Björnstjerna.

Reservation:

af Herr Grefve *C. M. Björnstjerna*: »Innan de nya krigslagarne af Kongl. Maj:t godkändes, underkastades de särskild granskning af dertill förordnade komiterade. Först sedan desse sednare på anförda skäl förordat Krigshofrättens bibehållande bestämdes, genom Kongl. förordningen af den 11 Juni 1868, att nämnde Hofrätt fortfarande skulle utgöra öfverdomstol vid krigsmakten.

Med anledning häraf afstyrkte 1869 års Stats-Utskott i följande ordalag en då väckt motion om Krigshofrättens indragande: »Då Kongl. Maj:t, med begagnande af den honom i ty fall tillkommande lagstifningsrätt, pröfvat Krigshofrätten böra bibehållas, kan Utskottet icke till motionärens framställningar tillstyrka bifall». — Detta yttrande godkändes utan votering af Riksdagens båda Kamrar.

Vid innevarande riksdag har en dylik motion redan blifvit af Stats-Utskottet på följande sätt besvarad: »Då denna fråga så nyligen varit föremål för Riksdagens pröfning, tillåter sig Utskottet, med hänvisning till hvad 1869 i ämnet förekommit, hemställa att Herr C. I. Bengtssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas».

Denna Utskottets hemställan, i betänkandet N:o 4, är redan af båda Kamrarne utan votering godkänd. Att Riksdagen nu, några veckor sednare, skulle i underdånig skrifvelse förorda hvad den nyss förut sjelf afslagit, förefaller mig innebära en brist på följdriktighet, hvartill jag icke tror att representationen bör göra sig skyldig.

Hvad åter krigsrätterna angår, anser jag dem äfven under fred vara för staten ekonomiskt nyttiga, för den anklagade fördelaktiga och för disciplinen nödvändiga.

De äro för staten ekonomiskt nyttiga, enär en mängd små mål der hastigt och utan all kostnad afgöras, hvilka, om de dragas under de allmänna domstolarne, både borttaga en dyrbar tid samt föranleda högst betydliga utgifter i dagtraktamenten och vittnesersättningar.

Krigsrätterna äro för den anklagade fördelaktiga, ty målen företagas der genast och afgöras utan tidsutdrägt; en obestridlig fördel för den tilltalade så snart vad till högre rätt, såsom hos oss, alltid kan ega rum. Hålles den anklagade häktad, blir krigsrätten för honom ännu fördelaktigare; dels slipper han då att, såsom ransakningsfånge, längre tid sitta arresterad, dels undgår han förödmjukelsen att på fångkärra transporteras kring landet fram och åter från fängelset till tingsstället.

Krigsrätterna äro slutligen för disciplinens upprätthållande nödvändiga. Snabb rättvisa är i dylika fall en hufvudsak. Straff som följer omedelbart på brott har en helt annan moralisk inverkan, än om månader förflyta innan dom afkunnas. Fall kunna dessutom förekomma, då en uppskjuten undersökning medför verklig fara för samhället, t. ex. vid försök till myteri. Krigsrätterna ingå derföre i alla länders krigslagskipning. Deras borttagande har hittills aldrig, mig veterligen, blifvit ifrågasatt och skall säkerligen icke heller af någon, vare sig militär eller jurist, förordas.

Frågan om auditörs- och regementsskrifvare-befattningarnes sammansläende utgör redan föremål för Kongl. Maj:ts pröfning och torde således icke nu behöfva ytterligare framhållas.

På alla dessa skäl hemställer jag,

att Riksdagen, med afslag af Utskottets betänkande, måtte lemna Herr Gummessons motion utan afseende.»

I ofvanstående reservation instämma: H:rr *Fr. G. Afzelius* och *H. Hægermarck*.